

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDNING FÖR TRÄDGÅRDSODLARE.

N° 3.

Mars 1868.

7-de årg.

Af denna tidning, som uteslutande sysselsätter sig med till trädgårdsodlingen hörande ämnen och i hvilken *Swenska trädgårdsföreningen*, *Stockholms gartnersällskap* och *Upsala trädgårdssällskap* offentliggöra sina förhandlingar, utkommer ett nummer i hvarje månad. — Prenumerationspriset är för helt år, såväl å postkontoren och i bokhandeln, som hos redaktionen *Två riksdaler riksmünt*. — Bref adresseras till *Redaktionen af Tidning för trädgårdsodlare, Stockholm & Experimentalfältet*.

Växtodlingen i Norrbotten.

(Meddeladt i anledning af frågan 13)

I det senast utkomna numret af »Tidning för trädgårdsodlare» (januari 1868) finnes pag. 5 framställd en fråga rörande trädgårdsodlingen i Norrland. Enligt min öfvertygelse finnes det ej mera än en person, som med tillräcklig sakkännedom kan besvara denna, nämligen Herr Telegraf-Kommissarien Ringius i Pite, som i många år med oafåttligt nit verkat för denna angelägenhet deruppe, som under vidsträckta resor i kustlandet och närgränsande obygd erfordrerlig kännedom af dessa trakters natur och kulturmöjlighet, och som redan haft glädjen se många goda frukter af sina bemödanden till trädgårdsskötselns främjande derstädes. Det framgår af dessa bemödanden, att mycket verkligen der kan göras, men ock att man i sina förhoppningar ej får vara allt för sanguinisk. Kustlandet ända upp mot Haparanda är en slät bygd, der allehanda sädesslag — till och med hvete — kunna odlas och der under vanliga förhållanden odlingen lyckas ganska väl. Här kunna ock de flesta matväxter, så rotsaker som bladväxter, frambringas om ej till samma fullkomlighet som längre ner i söder, dock till fullt matnyttiga produkter. Men derofvan — vid landets andra terrasshöjning — så der 8—10 mil från kusten — blir klimatet sträfvare och kulturen mera nödbuden. Rotväxter fortkomma dock i allmänhet ganska väl ända uppåt fjellen, och i skyddade lägen, i varmare dalar, såsom t. ex. vid Qvickjock vid 1000 fots höjd öfver hafvet, tolf mil från Sulitelma i Lule Lappmark, finnas ännu trädgårdstappor med ganska vackra saker. — Men i nejder, der säden hittills visar sig osäker, måne trädgårdsskötseln der kan hafva stor framtid? Potatis, kålrötter och dylikt lyckas nog — men föga annat än dylika matväxter.

I hopp, att herr kommissarien Ringius ej skall dröja att gifva ett svar på den framställda frågan, ett svar, hvars nytta skall blifva klar först för den ort det rör, tillåter jag mig här ett provisoriskt meddelande rörande samma sak. Under det jag i sommar förberedde för Pariser-expositionen en liten framställning öfver vårt lands kultur-förhållanden, vände jag mig till omnämnde kommissarie Ringius i Pite och kyrkoherden Læstadius i Qvickjock för att bedja dem komplettera min kännedom om Norrbottens och Lapplands kulturväxter. Jag hade då nöjet

mottaga följande meddelanden härom, hvilka jag tager mig friheten att till Redaktionen af vår Trädgårdstidning öfverlemna, under hopp om att deras offentliggörande i nämnde tidning skall i någon mån belysa den uppställda 13:de frågan, tills vi kunna emotse ett fullständigare besvarande af densamma.

Men på en sak anhåller jag företrädesvis nu få fästa uppmärksamheten, nämligen att hos oss befordra inhemska och framför allt nordiska fröproduktion. Från ju nordligare trakter vi kunna ernålla frön till våra kulturväxter, desto mera förvissade skola vi blifva att kunna erhålla för vårt land lämpliga, kanske nya varieteter, mera snabbväxande, snarare mogna och för klimatet mera hårdiga. Redan produceras äfven i Norrland, t. ex. af åtskilliga slag arter, egenomliga varieteter, som der befunnits bättre än alla andra. Om man såväl i mellersta Sverige som i det nordliga (f. e. vid Ume och Pite) ville å denna sak fästa tillbörlig uppmärksamhet, så skulle utan tvifvel detta befinnas ej allenast af gagn för våra egna odlingar, utan jemväl blifva ett medel att helsosamt inverka på utlandets kulturväxtförädling, enär det torde vara satt utom all fråga, att de sydliga formerna måste för att bibehålla eller återfå sin lifskraftighet uppspädas med eller ersättas af mera nordiska, ännu icke genom långvarig häfd eller kultur förädlade. Stockholm den 24 december 1867.

N. J. Andersson.

Förteckning öfver i Norrbotten odlade växter:

Akerväxter:

Korn, vanliga såningstiden: slutet af maj eller början af juni; skördetid: slutet af augusti och början af september; ungefärliga medelafkastningen 6:te kornet.

Höstråg säs senast d. 12:te augusti, skördas ofta förr än kornet; medelafkastning: 12:te kornet och ofta mycket derutöfver.

Värråg, sädd, skörd och afkastning lika med kornet.

Hösthvete och *Vårhvete*, sädd och skörd lika med höstråg och värråg, vanlig afkastning okänd. — År 1861 sädde hvete i Qvickjock och gaf fullmogen skörd (enligt uppgift i Norrbottensposten för den 25 januari 1862). — Från Nyby vid Öfverkalix hade hvete utaf herr Gyllencreuts nedsändts till 1862 års världsexposition.

Handwritten notes in the right margin, including the name "Andersson" and other illegible scribbles.

Hafra odlas till grönfoder, mognar sällan; såningstid lika med kornets.

Vickern, undantagsvis odlad till grönfoder; mycket litet försökt; mognar icke.

Ärter, mig veterligen blott odlade en gång af öfverjägaren Rydstedt vid Pite, gifvo rikt grönfoder, hade yppig växtlighet men mognade icke. (Forts.)

Om odling af sparris.

(Slut fr. nr 2.)

Skötseln efter planteringen. Första sommaren fordrar sparrisen ingen vidare skötsel än renhållning från ogräs. På hösten öfvertäckas sparrisplantorna med ytterligare ett två tums högt lager af jord och väl brunnen gödsel, hvarmed fortfarande hvarje höst, tills hela sparrislandet blifvit jemnadt, hvarjemte jorden mellan raderna hvarje vår omgräfvos, men med den försigtighet att rötterna på intet sätt rubbas eller skadas. Tredje året kan man vanligen börja skörda, men bättre är dock med afseende på sängarnas blifvande bördighet att dröja dermed till fjerde året. Då sparrisen skall börja skördas, täckes hela sparrislandet den föregående hösten med ett dugtigt lager väl förmultnad gödsel — sådan som användts till drifbänkar påföres vanligen — hvar efter jorden, med iakttagande af nödig försigtighet, omstickes så att jord och gödsel bli väl blandade. Om våren omstickes jorden ånyo och derjemte tages då jord emellan raderna och påfyller öfver sjelfva sparrisraderna, att ett 8—10 tums jordlager öfver sjelfva sparrisrötterna bildas. Derigenom bildas upphöjda sängar midtöfver sjelfva sparrisraderna och nedsänkta gångar emellan desamma. Har man tillgång på fin sand så påfyller man mindre högt med jord, men lägger i dess ställe ett några tum tjockt sandlager öfver sjelfva sparrisraden, så att jorden och sanden tillsammans bilda ett tillräckligt tjockt lager öfver rötterna. Orsaken hvarför sparrisrötterna täckas så tjockt med jord eller med jord och sand sker icke i annan afsigt än att de uppskjutande sparrisrötterna derigenom skola bli längre innan de uppsticka i dagen, ty innan de ännu uppkommit något betydligt med topparne öfver jordytan äro de hvita, lösa och välsmakande, men så snart de bli utsatta för fria luften blifva de snart gröna, sega och bäska. Sparrisen skulle nog, liksom alla andra växter, trivas bättre utan så tjock betäckning öfver sina rötter, men man fick då kortare skott och följaktligen ringare afkastning. Derföre när skörden är slutad på försommaren, bör en del af jorden från sparrisängarne nedmakas i gångarne, för att minska jordlagrets tjocklek öfver rötterna under sommaren, då sparrisen skall växa och utbilda sig för att kunna lemna god afkastning ånyo den följande våren. Har man under skördetiden sängarne täckta med sand, bör alltid, så snart skörden upphört, sanden nedmakas i gångarne, der den får ligga tills den ånyo den följande våren behöfves till täckning öfvanpå sängarne.

Sparrisens skördande och vidare skötsel. Så

snart jorden fullkomligt reder sig om våren, göras sparrisängarne i ordning på sätt ofvan är nämndt, och så snart sparrisrötterna — hvilket hos oss nämligen icke inträffar förr än mot slutet af maj — börja uppsticka ur jordytan, börjas äfven skördandet eller skattningen, som det äfven kallas. Morgon, middag och afton ser man då öfver sina sparrisängar, och så snart toppen af ett sparrisrött är synligt öfver jordytan, makar man bort jorden från detsamma och afskär det omkring $\frac{1}{2}$ fot under jordytan. Är betäckningen öfver roten t. ex. 10 tum, kommer således ett litet stycke af skottet att kvarbli vid roten, men detta må gerna bli der, ty den nedre delen af ett långt skott är i alla fall segt och oanvändbart. Att aflägsnandet af jorden från skottet, då det skall afskäras, bör ske med den försigtighet, att andra i närheten befintliga skott, som äro på väg att uppskjuta, icke skadas, inses lätt. Att skörda sparrisen på sådant sätt, att man blott nedsticker ett hvasst jern i jorden och på sådant sätt afskär skotten, är ett barbariskt förfarande, hvarigenom icke allenast andra skott, som äro på väg att uppväxa, lätt utan all nytta afstötas, utan äfven sjelfva rötterna kunna skadas. Den sparris, man på en gång skördar, nedlägges på ett skuggigt ställe i det fria eller i en källare i lös, fuktig jord eller sand, der den, om så behöfves, kan ligga några dagar, tills man vill sälja eller förbruka den.

Vid skördandet eller skattningen får man icke vara alltför snål och fortsätta den för länge, ty derigenom förstöras plantorna. Längre än till midsommar bör man icke fortsätta med skattningen.

Sedan skattningen har upphört, nedmakas, som förut är nämndt, en del af betäckningen — den må nu endast utgöras af gödselblandad jord eller sand — i gångarne, så att plantorna erhålla ett betydligt tunnare jordlager öfver sig, än de hade under det skattningen pågick. Fram i början af juli, någon mulen eller helst regnig dag, är det af mycken fördel att gifva plantorna en ymnig gödselvattning, och så snart sparrisängarne uppskjutit så mycket att det kan befaras att de skola afbräckas af blåsten, uppbindas de vid störrar, hvilka dock icke få nedsättas nära intill plantorna. På hösten i november afskärres sparrisen några tum från marken, hvilket bör ske hvarje höst, ehuru det icke nämns förut, och gödsel påföres såsom vanligt. Är det tillfälle att omsticka sängarne, så att denna gödsel blir blandad med den först på sängarne befintliga

jorden, är detta af fördel, men skulle jorden tillfrusit innan man haft tillfälle påföra gödsel, får man naturligtvis låta den ligga ofvanpå till våren. Koksalt använt i någon mängd skall äfven vara ett förträffligt gödningsämne för sparris. En och annan gång kan man derföre på hösten strö ut koksalt öfver sängarne. Här torde vi ännu en gång böra inskräpa att gräfningen eller

omstickningen af sängarne alltid måste ske med den allrastörsta försigtighet, så att icke rötterna derigenom att spaden nedstickes för djupt, på något sätt skadas eller rubbas.

Huru länge sparrissängar kunna fortfa att gifva god skörd, känna vi ännu icke af egen erfarenhet, men det uppgifves att vid god skötsel skola de kunna göra det till och med i 30 år.

Om två- och fleråriga prydnadsväxter för fritt land.

Af G. L.—n.

(Forts. från nr 2.)

Tulipanen infördes år 1559 från Mindre Asien, dess hemland, till Europa. De mångfaldiga varieteterna deraf delas i tvänne stora klasser, nämligen: *tidigt* och *sent blommande* tulipaner.

De tidigt blommande tulipanerna, hvilka antingen äro enfärgade eller flammiga, skilja sig från de andra genom kortare blomstjelkar. Deras grundfärg är röd, hvit eller gul. Hos oss blomma de i maj, något längre söderut redan i april månad. Ehuru deraf finnas många mycket vackra varieteter, värderas de mindre än de sent blommande. Alla tidiga tulipaner egna sig deremot till drifning.

De sent blommande tulipanerna värderas högst af kännare; också finnes bland dem ett betydligt större antal praktfulla varieteter än bland de tidiga. De indelas i I. *Enfärgade* eller s. k. *modetulipaner*, hvilka åter delas i a) *bizarres*, hvilka vanligtvis hafva kopparfärgade blommor, med en gul eller en med svart tecknad gulaktig fläck i botten; och b) *violettes*, hvilka hafva ljus- eller mörkvioletta, bruna, röda eller blågrå blommor med en hvit eller gråaktigt hvit fläck i botten. II. *Brokiga* eller *strimmiga* tulipaner; af dessa finnas en stor mängd, hvarföre de blifvit indelade i följande underafdelningar: a) *baguettes primo*, hvita i mörkblått marmorerade blommor på nära 3 fot höga stänglar, utmärkt vackra och mest af alla värderade; b) *baguettes rigaux*, blommorna tecknade med brunt på hvit botten, likna föregående, men hafva kortare stänglar och merendels något större, ofta med 8 i stället för 6 kronblad försedda blommor; c) *Cyblämen*, med rent hvit botten och violett, blå, röd eller rosenfärgad o. s. v. marmorering samt betydligt kortare blomstjolk än de båda föregående; d) *bizarden*, har gul botten och flerfärgad marmorering. De dubbla tulipanerna äro ofta rätt vackra, men af blumister och kännare ej så högt värderade som de enkla. Minst af alla värderas de monströsa eller s. k. papegojtulipanerna. De hafva stora oformliga blommor med sargade kronblad af lysande gul eller röd färg.

Tulipanen är lätt att odla; den fordrar en lucker, fet och sandblandad jordmån, samt en plats som ej är besvärad af bottsensyra. Lökarne planteras om hösten, helst i medio eller slutet af september, 4 å 5 tum djupt och på 5 å 6 tum afstånd från hvarandra och behöfva om vintern betäckas endast då mycket stark frost utan

snö inträffar. Vid blid väderlek bör denna betäckning åter borttagas, emedan lökarne eljest allt för tidigt skulle börja växa. Under blomningstiden böra de skyddas såväl för starka vindar, som för starkt solsken och häftiga regnskurar. De dubbla varieteterna såväl som varieteterna af afdelningen baguettes primo och baguettes rigaux, äfvensom de monströsa tulipanerna, böra nätt uppbindas vid i jorden nedstuckna, fina käppar.

Då blomningen är förbi och örtbladen gulnat, upptagas lökarne och läggas till torkning på ett luftigt ställe, dock ej i solen. De böra om hösten ej utplanteras på samma ställe de förut stått, emedan de då, enligt erfarna tulipanodlars påstående, förlora sin vackra kolorit och blifva sämre med hvarje år. Är man nödsakad att år från år odla dem på en och samma plats, så är det nödvändigt att bortföra den gamla jorden och dityföra ny, kraftig jord i stället. Förökningen sker genom sidolökar, hvilka, om man tidigt afskär blomman, bilda sig i ganska stort antal. Att uppdraga tulipanen af frö är visserligen mycket intressant, men går långsamt och torde ej vara att tillråda dilleteranter.

Till drifning egna sig alla tidigt blommande tulipansorter, dock blifver den s. k. *Duc van Toll-tulipanen* (*Tulipa suaveolens*), hvilken växer vild i södra Europa, oftast härtill begagnad. Man har af densamma rent röda, hvita och gula varieteter, äfvensom en varietet med dubbla blommor, hvilken dock ej är så vacker som de enkla. Dessa sorter kan man, om de blifvit någorlunda tidigt, t. ex. i början af september, inplanterade, redan i november hafva blommande. Utom dessa begagnas äfven till senare drifning den stora, dubbla *Tournesol-tulipanen*, *Rex rubrorum*, *Comtesse de Pompadour* m. fl.

I botaniska trädgårdar odlas 8 å 10 andra tulipanarter, härstammande från södra Europa och Orienten; men då ingendera af dem är så vacker som en ganska medelmåttig varietet af trädgårdstulipanen, anse vi öfverflödigt att här upptaga dem. I stället vilja vi fästa uppmärksamhet på en hos oss vildt växande art, nämligen *Tulipa sylvestris*, som för sina vackra, gula blommor och sin angenäma, viollika lukt förtjenar en plats i hvarje blomsterträdgård. (Forts.)

Ny utmärkt ärtsort.

Bland andra ärtsorter, som undertecknad förlidet år från utlandet intog i sin fröhandel, förtjenar en hvitgrön, slät Märgärtsort, att blifva allmänare bekant. Dess engelska namn är: »Early Wonder». Den är 1 $\frac{1}{2}$ fot hög, tidig, mycket riktbärande, samt särdeles utmärkt till stufning, så väl i sitt mogna tillstånd under vintern som i det färska under växttiden.

Af 20 skålp. som jag förliden vår sådde på god åkerjord, skördades 400 skålp. vackra ärter, under det de flesta andra ärtsorter, som såddes

samtidigt, gäfvu ringa skörd till följe af mycket regn och förtidig frost.

Från flera personer, som på våren köpt af dessa ärter, har jag haft nöjet emottaga mycket beröm om denna ärtsort.

Då omnämnda ärtsort icke allenast är utmärkt fin till matlagning, utan derjemte bördig och lättodlad, har jag ansett densamma böra blifva allmänare känd. Finnes ständigt att erhålla från min fröhandel.

Sköfde i Januari 1868.

J. Forshell.

Bladväxtgrupper.

Af C. A. Lindblad.

Bland prydnader i våra blomsterträdgårdar intaga för närvarande de så kallade bladväxterna, med sina uti mångfaldiga former, färger och kolossala blad, första rummet, hvartill de med allt skäl göra sig berättigade, emedan de under hela sommaren äro en verklig prydnad åt de för dem utsedda platser, då deremot de flesta blomsterväxter under endast jemförelsevis en kortare tid utgöra någon egentlig prydnad.

Från vårens början till sommarens slut frambringa den fria naturen en oafbruten växtföljd af blommande växter, då deremot våra blomstergrupper, i de flesta fall, under den första hälften af sommaren ej hunnit någon utveckling, förr än på eftersommaren och hösten, då de mångenstädes af tidiga frostnätter äro härjade, innan de uppnått någon fullkomlig utbildning, då dertill kommer att de under den kalla och regniga höstdagen skänka egaren en mindre njutning än under försommarens milda temperatur.

Som förut är nämnt förstöres prydnadsväxter ofta af nattfroster, så väl på våren som hösten, hvilket i synnerhet är förhållandet med bladväxter, hvilka till största delen äro tropiska växter och således känsliga för frosten, hvarföre de behöfva komma i växtlighet så tidigt på våren, att de kunna ernå sitt ändamål, d. v. s. en del uppnå en betydlig höjd och andra åter stora blad o. s. v.

För vinnande af detta ändamål förfares på följande sätt: platsen der man vill hafva en bladväxtgrupp, (som ovilkorligen bör vara skyddad för häftiga vindar och fri för bottensyra), täckes på hösten så att kälran icke kan nedtränga i jorden. I slutet af mars månad uppkastas jorden till 1 $\frac{1}{2}$ fots djup, som ifylles med varmt strö och löf till en fot ofvan jordytan, och lägges på samma sätt som en vanlig drifbänk, hvarpå ställes en så kallad kur. Skulle gruppen vara så bred att ett fönsters längd icke räcker tvärs öfver densamma, inrättas kuren så, att den har lutning eller fönster åt båda sidor, och vändes i så fall med lutningen åt öster och vester, i annat fall åt söder.

Omkring kuren lägges ett omslag (ströpall) af strö eller löf; då ströbädden tagit tillräcklig värme, påläggas omkring 8 tum fet sandblandad jord, tillsatt med något kalkgrus och kokstypbe. Då jorden blifvit tillräckligt varm, utjemnas densamma i den form man vill hafva gruppen, deretter utplanteras växterna på den plats man för sommaren åt dem bestämt och i den ordning som önskas, förutsatt att de förut böra vara uppdragna i krukor.

För ofvannämnda behandlingssätt lämpa sig förnämligast Hampa (*Cannabis gigantea*), Mais (*Zea gigantea*), Sockerrör (*Saccharum officinarum*), Pampasgräs (*Gynerium argenteum*), Ricinträdet (*Ricinus*), Canna, *Wigandia caracasana*, *Cosmophyllum californium*, *Solanum Dracaena*, med flera. Höga krukväxter, såsom *Dracaena*, de högväxtare varieteterna af *Arum m. fl.*, hvilka icke kunna inrymmas under fönsterna, lemnas plats tills fönsterna blifvit aftagna. Med afseende på sådana växter får man alltid beräkna, att de icke göra så stor tillökning i sin växt som de flesta ettåriga.

Som en drifkur icke kan göras uti samma form som en grupp, utan att alltid några hörn deraf komma utom densamma, ifyllas de med växter, sedan kuren blifvit borttagen. Skulle gruppen vara omgifven af gräsplaner och således en del af ströpallen komma att ligga på gräset, hvarigenom gräsrötterna blifva skadade, kan detta lätt afhjelpas. Sedan ströpallen blifvit borttagen, utsås gräsfrö på samma ställe och täckes med jord.

Efter planteringen vattnas i början försigtigt, men ökas i mån af växternas tillväxt, luftas i början helt litet, men ökas så fort den yttre luften det tillåter, med iakttagande af skuggning för middagssolen, samt spritning i början om morgnarna; sedan luften blifvit torrare och varmare, kan äfven detta ske på qvällarne. Då icke vidare några skarpa nattfroster befaras, borttages ströpallen.

(Forts.)

Frågor framställda till allmänt besvarande.

14. Hvilket är det säkraste, enklaste och billigaste sätt att förvara vitkål, blomkål, morötter, rödbetor m. fl. d. köksväxter under vintern, 1:o då man efterhand behöfver taga af dem

under vintern, och 2:o då man vill förvara dem oskadade till våren, och hur länge låta de olika köksväxterna förvara sig i friskt tillstånd?

A. M. B.

Minneslista för trädgårdsodlare i mars 1868.

Köksvärtodlingen. Har man ännu icke börjat anlägga drifbänkar, bör det nu ofördröjligen ske. Af köksväxter, som skola bli matnyttiga på bänk, säs *rädisor*, *spenat*, *dill*, *sallat*, *krasse* m. fl. Bänkar för tidiga *meloner*, *gurkor* och *bönor* böra äfven nu vara i ordning, så att plantorna kunna på dem utsättas i början eller medlet af månaden. Potatisen, som, på sätt det finnes uppgifvet i föregående minneslista, fått ligga att gro, eller som inplanterats i krukor, utlägges eller utsättes på bänk. För erhållande af köksväxtplanter säs nu en del sorter, nämligen: *mejram*, *timjan*, *purjo*, *selleri*, *kronärtskockor* och *portugisisk jättelök*. Äfven säs nu för att erhålla tidiga plantor af *hufvudkål* af tidiga sorter, såsom *nidsommarkål* (= *Dwarf St. John's Day*), *tidig sockertopps- och tidig maj-spets*; *savoykål Waterloo curled* och *tidig Drumhead**); *blomkål tidig erfurter* och *tidig engelsk*. Så snart kålplantorna fått 3 eller 4 blad måste de omskolas på en sval bänk och böra de under hela växttiden noga aktas för öfverflödig fuktighet och hög värme, ty derigenom få plantorna s. k. svartrotter, hvarigenom de bli alldeles odugliga. — Potatis af någon tidig sort intages i varmt rum, så att den hinner utgro, tills den i maj skall utläggas på kalljord, och erinra vi ånyo om att potatis, som sålunda lägges att utgro, skall ligga i ett torrt, ljusst rum och i blott ett enkelt hvarf, så att dagsljuset åtkommer hvarje enskild potatis. Derigenom utvecklas korta groddar af mörk färg, som genast då potatisen utlägges på kalljord äro färdiga att växa, och blir potatisen genom detta förfarande mycket tidigare än om ogrodd sådan utlägges. Får den åter ligga mörkt eller i ett tjockt lager eller fuktigt, utbildas långa, bleka groddar eller s. k. ålar, hvilka vid eller efter sättningen gå förlorade.

Så snart man fått hem sina köksväxtfrön, bör man icke underlåta att pröfså dem och isynnerhet är detta nödigt med *palsternackor*, *lök*,

* Savoykålssorterna äro utmärkt goda och fina sorter till stufning, förtjente derföre odlas mer än hittills varit fallet.

rödbetor, *persilja*, *morötter*, *scorzoner* och *hafferötter*. På frön af kålslagen, rättikor, ärter, bönor, kan man vanligen se om de äro grobara, och det inträffar icke heller gerna att man af dessa får odugliga frön. Att pröfså frön sker lättast sålunda att man af de frön man vill försöka inlägger en nypa i en tyglapp och nedlägger denna i fuktig jord eller sand i en blomkruka, som ställes i en varm drifbänk eller annan plats vid 25—30 graders värme. De underhållas här med tillräcklig fuktighet och hvar 3:dje, 4:de dag genomses fröproffen och man har då tillfälle iakttaga om alla eller blott somliga frön gro; de som multna äro odugliga. Af sorter, som man säkert kan skilja från hvarandra, kan man gerna lägga in flera sorter i en lapp, så att man icke nödvändigt behöfver lika många lappar som fröprofver.

Skulle jorden mot slutet af månaden blifva bar och möjligen torka upp på solrika ställen, kan man der redan nu så spenat, ty ju tidigare spenat kan säs, desto bättre blir den.

Mot slutet af månaden lagar man strö i ordning till senare meloner och gurkor, för uppdragning af plantor m. m. d., så att dessa bänkar bli i ordning att beså i början af nästa månad.

Fruktträdgården. Man kan nu börja putsa ur de äldre fruktträden, hvarvid kronorna gallras ur så att de icke bli för täta och risiga och dervid borttagas isynnerhet alla torra grenar. Det är dock bättre att uppskjuta med fruktträdens beskärning till fram i nästa månad. Har man deremot icke beskurit bärbuskarne, bör detta nu icke uppskjutas längre. Alla torra blad som hänga på fruktträden samlas och förbrännas, ty vanligen innehålla de insekter eller insektägg. Omkring unga qvistar förefinnas stundom svartaktiga ringar, bestående af ägg till en särdeles skadlig löfmask, och böra dessa qvistar derföre aftagas och likaledes förbrännas. Man får ock tillse att domherrar och gråspinkar (sparfvar) icke uppåta knopparne på bigarrå m. fl. fruktträd.

Minneslista för blomsterodlare i mars 1868.

I denna månad är det tid att omplantera en stor del af växterna i de kalla och tempererade växthusen och bör man för detta ändamål hafva i beredskap god ljunghjord, löfjord, grästorfjord, gammal gödseljord samt sand. Växter som nu blomma, såsom *camellier*, *azalier*, flera

sorter *acacier* m. fl., böra ej nu omplanteras, utan dröjes dermed till dess floreringen är slut. De flesta nyholländska och kapska växter, såsom *Agathosma*, *Acacia*, *Banksia*, *Chorizema*, *Diosma*, *Dilleynia*, *Epacris*, *Erica*, *Fabricia*, *Hakea*, *Kennedy*, *Leptospermum*, *Leucadendron*, *Metrosideros*,

Melaleuca, Polygala, Protea etc. etc. växa bra i ljun- och löfjord, uppblandad med $\frac{1}{3}$ sand. Finnes bland dessa några exemplar, som ej fullkomligt »genomrotat» sina krukor, uppskjutes omplanteringen tills fram på sommaren. *Oleander, granaträd, myrten, citron- och apelsinträd, Viburnum Tinus* m. fl. trifvas i grästorfjord, löfjord, gödseljord och sand. Sjelfva omplanteringen tillgår på följande sätt: Sedan man stjelpt rotklimpen hel ur krukans, bortplockas alla i botten befintliga skärfvor, hvarefter man med en någorlunda skarp knif rundt kring klimpen bortskär det yttersta lagret af de sammantufvade rötterna. Äfven brukas det, att med en rundskuren träpinne uppluckra klimpen; men man kan dervid ej undgå att förderfva en mängd rötter, som sedan med knifven måste bortskäras. När rotklimpen är i ordning, tages, såvida växten är frisk och sund, en något större kruka än den, i hvilken växten förut stätt; öfver hälen i botten läggas större skärfvor och ofvanpå dessa ett godt lager mindre sådana, alltid torra och rena. Är kärlet stort, bör man på denna drainering lägga ett lager s. k. hvitmossa (*Sphagnum palustre*). Nu lägges jord i krukans, 1, 2 å 4 tum högt, allt efter krukans och växtens storlek, som lindrigt sammantryckes med handen, hvarefter klimpen nedsättes och jord fylles omkring, som, om utrymmet mellan klimpen och krukans är knapp, nedtryckes med en bred pinne, men ej för fast, utan endast så att inga tomrum lemnas. Vid omplantering uti mycket stora krukor eller baljor packas jorden betydligt fastare.

Sedan omplanteringen är verkställd förses alla de exemplar, som deraf äro i behof, med raka och snygga käppar, hvarvid de lätt och ledigt uppbindas; derefter vattnas de och uppställas på sina platser. Kan man efter omplanteringen några dagar hålla dem i en fuktig, några grader varmare atmosfär än vanligt och akta dem för luftdrag, så bilda de hastigare rötter i den nya jorden. Vid klart väder böra alla nyomplanterade växter beskuggas mot den starkaste solen, och, när de börja växa, så småningom vänjas vid luften, på det de nya skotten må kunna stadga sig, hvilket är ett af hufvudvilkoren för växternas framtida rika blomstring. Lökar af japanska liljor (*Lil. lancifolium, Brownii, auratum* m. fl.), som under vintern legat torra, planteras nu i frisk löf- och ljunjord och vattnas i början mycket sparsamt. Pelargonierna få nu större krukor och lätt men kraftig jord. Äfven omplanteras *neglikor, cinerarior och calceolarier*, och i varmhuset sådana rotknölar som om vintern legat torra, t. ex. *Arum, Arisema, Amorphophallus, Curcuma,*

Gloxinia, Achimenes, Gesneria m. fl. I varmhuset insläppes vid middagstiden frisk luft, och som vid denna tid solen blifver starkare och till följe deraf temperaturen i huset högre, kan såväl vattning som besprutning något ökas. Till drifning inflyttas efter behof af alla de växter som i förra månadens minneslista blifvit uppräknade, hvartill nu kan komma *remontant-, the- och bourbonrosor, moutanpioner, dubbelt blommande körsbär, hagtorn* m. fl.

I början af månaden beskäras och omplanteras i god jord de fuchsier man önskar föröka. Efter planteringen inflyttas de i ett varmhus, hvarest de snart börja växa. Då skotten blifvit $1\frac{1}{2}$ å 2 tum långa afskäras eller afbrytas de tätt intill stammen, planteras hvar för sig i små krukor, med fin sandblandad jord, vattnas och ställas i en varm drifbänk eller på ett ställe i växthuset der de kunna få en svag bottenvarme. *Udea, Ferdinanda, Verbesina, Senecio* m. fl. dekorativa bladväxter, äfvensom allehanda växter, såsom *buskartade calcedonier, Heliotropium, Lantana* etc. förökas nu genom sticklingar, så att man, när utplanteringstiden kommer, har ett tillräckligt antal unga och starka plantor. *Dahljerötterna* utplanteras i en med 7 å 8 tum jord försedd varm drifbänk; när skotten hunnit blifva 3 å 4 tum långa aftagas de tätt intill roten, planteras ensamma i tvåtums krukor, fyllda med sandblandad jord, och ställas i ett varmt drifbänksfönster, hvarest de vattnas försigtigt och skuggas mot solen. Man får ej heller glömma att i denna månad göra sticklingar af den s. k. vinterastern, *Chrysanthemum indicum*, och väljer man dertill endast de starkaste skotten. De planteras och behandlas så som nämndes om dahlierna. Frö af allehanda krukväxter kunna nu utsås, äfvenså af en del ettåriga prydnadsblommor, isynnerhet sådana som fordra en längre tid för sin utveckling, såsom: *Datura, Ricinus, Canna, Perilla, Wigandia, Celocia*, m. fl. Dessa sorter kunna utsås i krukor eller flata fat, försedda med fin sandblandad jord; efter såningen ställas faten på ett varmt ställe, vattnas samt skuggas för solen.

Har man tillräckligt drifbänkar färdiga, kan man mot medio af månaden i dem utflytta en hel del mindre växter från husen, sticklingsplantor, gruppväxter o. s. v., hvarigenom man bereder bättre plats åt de i huset kvarblifvande större växterna. Hafva dessa plantor för små krukor, böra de omplanteras innan de nedsätts i bänken. I blomsterträdgården har man ännu ej mycket att göra. Om väderleken så tillåter, kan man fortsätta med de arbeten, som i föregående minneslista blifvit omnämnda. *G. L.—n.*

Diverse notiser och meddelanden.

Pris för trädgårdsalster vid verdensutställningen i Paris. Som åtskilliga svenska tidningar meddelat oriktiga uppgifter rörande prisbelöningen för

trädgårdsalster vid nämnde utställning, meddela vi här följande efter Posttidningen:

»Förteckning öfver de svenska utställare af träd-

gårdsalster, som fått sig tillerkända pris och belöningar vid 14:de täfningen i Paris, öppnad den 16 oktober 1867:

Inom klass 85: *Kongl. Landbruksakademiens* i Stockholm trädgård, för legumer, *medalj af silfver*; *Gussander*, Söderhamn, legumer, *medalj af brons*; *Ringius*, Pite, legumer, *medalj af brons*; *Forssell*, Westergötland, legumer, *mention honorable*; *Nathorst*, Alnarps, legumer, *mention honorable*;

Inom klass 86: *Gartnersällskapet i Stockholm*, frukter, *medalj af guld*; *Svensson*, Beckaskog, frukter, *medalj af silfver*; *Tjäder*, Stockholm, fruktträd, *medalj af brons*; *Ohlin*, Wisingsö, fruktträd, *mention honorable*;

Inom klass 87: *Hillersjö* bolag, prof af buskväxter, *medalj af brons*.

Paris den 31 december 1867.

Gustaf Fahnehjelm.

Upsala trädgårdssällskap. I Upsalaposten för den 7 februari läses: Upsala trädgårdssällskap hade sistlidne måndag sin ordinarie vintersammankomst å härvarande rådhus, dervid följande ärenden förekommo:

Återvaldes till ledamöter i sällskapets bestyrelser till ordförande professoren Bergstrand, vice ordförande direktör C. J. Wallin, sekreterare apothekaren Andberg, skattemästare kommissarien Boggiano, samt ledamöter borgmästaren Kindestrom och trädgårdsmästaren P. E. Berg.

Skattemästaren redogjorde för sällskapets räkenskaper och beviljades decharge.

Ordföranden redogjorde för sällskapets verksamhet under förlutna året. Vid den af sällskapet föranstaltade utställning af trädgårdsalster förliden höst hade 22 priser blifvit med 34 $\frac{1}{2}$ specier utdelade. Utställningen hade varit besökt af 726 betalande och 90 inbjudna personer, och lemnade, inberäknadt hvad som inföto för försäljningen af utställda trädgårdsalster en behållning af 185 rdr 83 öre.

Upplästes ankommen inbjudning till deltagande uti den i sammanhang med det 12:te allmänna svenska landbruksmötet i Stockholm den 4 augusti instundande sommar tillämnade utställning af trädgårdsalster.

Äfven upplästes ett bref från Sveriges kommissarie vid utställningen i Paris af trädgårdsalster sistl. höst professoren N. J. Andersson, hvori han underrättade sällskapet, att de af sällskapet till denna världsexposition sända alster blifvit af juryn utmärkt fördelaktigt bedömda, men att de icke kunnat ifrågakomma vid prisutdelningen, emedan de ej voro med namn försedda, hvilket vilkor var bestämdt för erhållande af pris. Denna underrättelse bör innebära en stor uppmuntran för alla hortikulturens vänner inom denna provins och mana dem till kraftfull ihärdighet i deras patriotiska sträfvan att så uppdrifva trädgårdsskötseln, att den, från att vara hufvudsakligen ett blott medel till njutning för den rike, till slut blifver ett både ekonomiskt vinstgivande och moraliskt förädlade näringsfång för hela provinsen.

Väcktes förslag derom, att sommarsammankomsten skulle hållas vid någon större egendom i närheten af Stockholm, och skulle i sammanhang dermed trädgårdsutställningen i Stockholm beses. Detta förslag

vann sällskapets bifall och uppdrogs åt bestyrelsen att föranstalta om dess utförande.

Förslag till inväljande af nya ledamöter i sällskapet väcktes slutligen och hänsköts detta ärende till bestyrelsen, som egde att utfärda kallelsebrefven.

Årsafgiften nedsattes från 3 till 2 rdr, för hvilket belopp ledamot äfven erhåller »Tidning för trädgårdsodlare.»

Agnesbergs trädgårdsinstitut. Jag meddelade eder förlidet år, att Elfsborgs läns södra och Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskaper anslagit medel, hvardera för 10 folkskolelärare, som i följd häraf genomgått härstädes en kurs i trädgårdsskötsel. Undervisningen omfattade fruktodling, köksträdgårdskultur och skogshushållningens teoretiska grunder.

Fastän tiden för kurserna varit en vecka längre än året förut, då endast ett ämne, fruktodling, genomgicks, så var den ändå för kort för trenne ämnen och saknades i synnerhet tillfälle för de repetitioner och sammandragningar, som försäkra både läraren och eleverna om, att de olika ämnenas spridda lärosatser stanna i minnet och dermed åstadkomma någon *varaktig* nytta.

Inseende samningen häraf, hafva båda hushållningssällskapen lyssnat till mina förslag, att helt och hållet utesluta skogshushållningen från undervisningen, att anslå medel i samma höjd som förra året och för samma antal (10) skollärare af hvardera länet och för samma tid, nämligen 14 dagar på våren (april) och 8 dagar på sommaren (juni eller juli) för undervisningen i frukt- och köksväxtodling, samt anslagit vidare medel för inrättande af en *repetitionskurs*.

En hvar inser lätt, hvilken nytta en dylik repetitionskurs bör åstadkomma. — Eleverna lemna läroanstalten för att på egen hand börja praktisera, emedan ingen skollärare antages, som icke har trädgård, och företräde lemnas åt den som har den största trädgård.

Under det eleven praktiserar, lærer han känna sig själf och de luckor som finnas i hans kunskaper och skicklighet.

Sedan han således under 1 $\frac{1}{2}$ års tid försökt sig i trädgårdsskötseln, återvänder han till läroanstalten, för att genom frågor och förnyadt arbete och kort upprepande af undervisningen inhemta hvad som fattats honom och uppriska hvad som gått förlorat.

Förra årets elever genomgå således repetitionskursen detta år under eftersommaren. Denna kurs eger rum i slutet af augusti eller början af september månad.

Eleven praktiserar således under nästan tvänne repetitionsperioder och får dessutom tillfälle att lära känna de arbeten, som ej kunnat praktiskt verkställas på våren och sommaren, såsom okulering och den andra sommarbeskärningen på fruktformträd m. m.

Frequensen vid min läroanstalt har äfven ökat åt annat håll. — Hvarje år hafva några trädgårdsmästare infunnit sig att tillika med skolläroarna inhemta någon kännedom om den finare fruktträdsskötseln (formträd). Äfven för innevarande års blifvande kurser hafva tills nu 3 trädgårdsmästare anmält sig för samma ändamål och för samma tid (3 veckor). Dessutom

hafva tre andra trädgårdsmästare anmält sig som vilja stanna härstädes hela sommaren, för att i samma ämne mera grundligt utbilda sig.

Anmärkas bör, att dessa senare ej betala för undervisningen, emedan de förpligtat sig, att likt mina medhjelpare mot lön arbeta, allt hvad som förefaller, både uti mina arrendeträdgårdar och vid de betydliga parkanläggningar jag har under händer.

Och sedan ha två unga män anmält sig som ämna genomgå, mot betalning, en treårig kurs. Dessa meddelas undervisning, utom i praktisk trädgårdsskötsel så långt tillfälle här är för handen, i landtmäteri, geometri och trädgårdsritning, bokhålleri, botanik (hufvudsakl. växtanatomi och fysiologi) m. m.

Alla eleverna erhålla fri kost och säng, men ej sängkläder. Om redaktionen ville ha godheten att offentliggöra dessa detaljer, vore jag tacksam och anmärker, att betalningsvilkoren kunna lämpas efter hvarje elevs enskilda förhållanden. Det finnas ännu några få platser lediga vid hvarje kurs.

Högaktningsfullt
O. Hüttig.

Adress: Göteborg & Agnesberg (Steken).

Sveriges import och export af trädgårdsalster under år 1866. Enligt Kommerce-kollegii berättelse om Sveriges utrikes handel och sjöfart för år 1866 har under nämnde år till riket af trädgårdsalster införts: blommor, naturliga, för 51 rdr; torkade blommor för 680 rdr; blomsterlökar för 12,595 rdr; buskar för 220 rdr; trädgårdsböner 295,958 skålp.; champignoner 425 skålp.; cikorieöt 1,213,313 skålp.; dito sjöskadad 2,725 skålp.; frukter och bär, ej specif. friska 1,475 centner; dito inlagda 13,572 skålp.; dito torra 8,250 skålp.; kanariefrö 61,830 skålp.; blomster- och trädgårdsfrö 64,306 skålp.; hvitbetsfrö 5,320 skålp.; rof- och rapsatfrö 31,124 kubikfot; diverse frön ej specificerade 29,667 skålp.; friska grönsaker 1,154 centner; dito inlagda i bränvin eller ättika 172 skålp.; dito torkade 1,636 skålp.; humle 3,763 centner; koriander 4,333 skålp.; lök 54,275 skålp.; nötter 91,456 skålp.; senap, omalen 37,558 skålp.; dito malen och preparerad 13,549 skålp.; tobak, blad 4,224,124 skålp.; dito stjeln 1,351,267 skålp.; tobak arbetad 75,195 skålp.; träd, friska, för 10,014 rdr; vindrufvor 10,345 skålp.

Under samma år har från Sverige till utrikes orter af trädgårdsalster utförts: torkade blommor för 20 rdr.; blomsterlökar för 24 rdr.; trädgårdsböner 450 skålp.; buskar för 53 rdr.; frukter och bär, friska, 3,815 centner; dito torra 35 skålp.; trädgårds- och blomsterfrö 363 skålp.; hvitbetsfrö 360 skålp.; rof- och rapsatfrö 136,733 kubikfot; diverse frön, ej specificerade, 695 skålp.; friska grönsaker 85 centner; humle 65 centner; lök 260 skålp.; plantor (?) för 324 rdr; senap omalen samt malen och preparerad 1,855 skålp.; tobak arbetad 502 skålp.; träd, friska för 1,296 rdr; vindrufvor 5 skålp. — Dessa uppgifter äro egnade att framkalla åtskilliga reflexioner; vi hafva dock icke utrymme för sådana och öfverlemnna därför åt läsaren att reflektera. En sak kunna vi dock icke lemna alldeles oberörd, nämligen att ehuru cikoria utan allt tvifvel fortkommer, lika väl och lemna lika rikliga

skördar inom Sverige som annorstädes, har, som det här ofvan synes, införts icke mindre än *en million tvåhundra sexton tusen trettioåtta skålpund* deraf, under det ingen ting utförts af denna vara.

Öppen korrespondens.

P. Vi erkänna härmed att vi mottogo eder artikel så tidigt att den kunnat inflyta i nr 2., men dels hafva vi ännu icke haft utrymme för densamma, dels hemställa vi om tit. icke ville taga tillbaka och omarbete den, hållande sig dervid blott till saken, med uteslutande af alla personligheter. Sådän den nu är, se vi oss nödsakade att utsluta ett och annat och deribland en del kraftuttryck; den borde äfven kunna gifvas ett mindre omfång.

Annonser.

Trädgårdsbok för folkskolor och landtmän.

Anvisning till odling af köksväxter, fruktträd, bärbuskar, träd och buskar för parker, m. m., af E. Lindgren. Tredje omarbetade och tillökta upplagan. Med 79 träsnitt i texten. Pris 1 rdr.

Handledning i trädplantering. Anvisning till uppdragning af frukt-, park-, allé-, och skogsträd, frukt-bärande samt andra nyttiga och prydliga buskväxter, deras utplantering och skötsel, anläggning af häckar, äfvensom urval af de bästa och för vårt klimat lämpligaste träd och buskväxter samt deras odling. Af E. Lindgren. Med 34 träsnitt i texten. Pris 75 öre.

Trädgårdsbok för folkskolor, folkskollärare och allmogen, af Fr. Aug. Ekström. Tredje upplagan, omarbetad och försedd med flera träsnitt. Pris 60 öre.

Ny metod för skogsodling. Af R. v. Buttlar. Öfversättning af F. Bergström, skogsförvaltare. Med träsnitt. Pris 1 rdr.

Göteborgs trädgårdsförening

håller ständigt lager af fullkomligt friska och pålitliga *köksträdgårds-, gräs- och ekonomifrön* af alla brukliga sorter, samt *träd-, buskväxt- och blomsterfrön*. Från våra trädskolor kunna till värplanteringar erhållas *Fruktträd och Bärbuskar, Skogs-, Allé- och Parkträd* samt *Blomsterbuskar*.

Rikt urval *Rosor* och *Georginer* samt *Blomsterväxter* för fritt land och växthus.

Priskuranter å frön och växter tillsändas respektive requirenter kostnadsfritt.

Göteborgs trädgårdsförening genom

Georg Löwegren.

Rättelse:

I Extranummer Februari, sid. 20, rad 1, står: Grupperna VIII och X; hvilket benäget torde ändras till: Grupperna VII och X.

Innehåll.

Växtodlingen i Norrbotten. — Om odling af sparris, (slut). — Om två och fleråriga prydnadsväxter för fritt land, (forts.). — Ny utmärkt årtort. — Bladväxtgrupper. — Frågor framställda till allmänt besvarande. — Minneslista för trädgårdsodlare i mars 1868. — Minneslista för blomsterodlare i mars 1868. — Diverse notiser och meddelanden. — Öppen korrespondens. — Annonser.

STOCKHOLM, SIGFRID FLODINS BOKTRYCKERI, 1868.